

BURDUR İLAHİYAT DERGİSİ

Burdur Theology Journal

(Kasım / November 2024) Özel Sayı: Gazze | e-ISSN: 2980-2407

Siyonizm, Arz-ı Mev'ûd ve Kur'ân

Zionism, Arz-e Maw'ûd and the Qur'ân

Abdullah TURHAN

<https://orcid.org/0000-0003-1918-9133>

turhanabdullah73@gmail.com

Afyon Kocatepe Üniversitesi | <https://ror.org/03a1crh56>

Dr. Öğr. Üyesi, İlahiyat Fakültesi, Tefsir, Afyonkarahisar, Türkiye

Asst. Prof. Afyon Kocatepe University, Faculty of Theology, Department of Tafsir, Afyonkarahisar, Türkiye

Atıf | Cites As

Turhan, Abdullah. "Siyonizm Arz-ı Mev'ûd ve Kur'ân". *Burdur İlahiyat Dergisi* Özel Sayı: Gazze (Kasım 2024), 45-55.

<https://doi.org/10.59932/burdurilahiyat.1576669>

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü/Article Types	: Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi/Received	: 31 Ekim/October 2024
Kabul Tarihi/Accepted	: 29 Kasım/November 2024
Yayın Tarihi/Published	: 30 Kasım/November 2024

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. Abdullah TURHAN.

Çıkar Çatışması/Conflicts of Interest: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir. / The author(s) has no conflict of interest to declare.

Finansman/Grant Support: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır. / The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Etik Bildirim/Complaints: ifd@mehmetakif.edu.tr

Telif Hakkı & Lisans/Copyright & License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Zionism, Arz-e-Maw'ûd and the Qur'ân

Abstract

In this article, the historical and religious foundations of the ideology of Zionism are laid out, and the place and nature of the belief in the Land of Ends within these foundations are explained. It also discusses the existence of the belief in the Land of Maw'ûd in the Qur'an. In Zionist ideology, it is possible to see the traces of three basic beliefs derived from the Torah, namely "chosenness", "the desert of the land" and "messiahship". In the Torah, it is emphasized that the Land of Desire belongs primarily to Abraham and his descendants. Isaac, Jacob, Joseph, Moses and Joshua are also mentioned as the addressees of this promise. Some Jewish sources adopt a mythological narrative attributed to Noah in order to establish the belief that these regions are the homeland of the Jews. Experts who conduct biblical textual criticism studies are of the opinion that the book of Deuteronomy, which reflects the Yehuda-centered elitism, was created in the region of Yehuda in the VII century BC. Their perspective is not limited to one period of history, but has also shaped the racist and occupationist perspectives of modern times. The Qur'an states that Allah has promised the land to all societies who live a righteous life by adhering to their covenant with Allah. At one point in history, the Jews were the recipients of this promise. However, they were not faithful to this covenant and were punished for renegeing on their promises many times. In the Qur'an, as in the Torah, we do not find the idea of an eternal and everlasting chosenness and the idea of the Land of Desir al-Maw'ûd. The Qur'an rejects the nobility of lineage and surname based on principles and attributes. Judaism, on the other hand, exists on a cultural ground that reads almost all of God's preferences and promises through a tribe. Zionism is an ideology developed on this ground. Zionism, which was initially born as a movement of secular Jews who were influenced by the nationalism and nation-state discourses that became widespread in the world, was influenced by the propaganda of religious Jews over time, and at the same time, since it was an intellectual basis for their ideology, it adopted the ideal of the Desert Maw'ûd and became a defender of this ideal. The road map drawn by Theodore Herzl was found suitable for the imperialist ideas of the West and the United States of America, and this ideal of Zionism was always supported by the relevant powers. As a result of this support and in accordance with the ideal of the Land of Desire, the State of Israel was established in 1947. The Zionists do not consider the establishment of this state to be sufficient and continue their attempts to occupy and invade the geography stretching from the Nile to the Euphrates, as a requirement of the belief in the Desir al-Maw'ud. For this purpose, they subject the Palestinian people to forced deportation, massacre and occupation. All these reckless attempts of this racist ideology are being watched by the world and all international mechanisms show impotence. The world seems to need a new world order based on justice and compassion more than ever.

Keywords: Qur'ân, Torah, Zionism, Arz-e-Maw'ûd, Racism.

Siyonizm, Arz-ı Mev'ûd ve Kur'ân

Öz

Makalede Siyonizm ideolojisinin tarihi ve dini temelleri ortaya konularak, özellikle arz-ı mev'ûd inancının bu temeller içerisindeki yeri ve mahiyeti açıklanmıştır. Ayrıca Kur'ân'da arz-ı mev'ûd inancının mevcudiyeti meselesi de tartışılmıştır. Siyonist ideolojide Tevrat'tan mülhem üç temel inancın "seçilmişlik", "arz-ı mev'ûd" ve "mesih", izlerini görmek mümkündür. Bunlardan arz-ı mev'ûd'un Tevrat'ta öncelikle Hz. İbrahim ve onun nesline ait olduğu vurgulanır. Yine Hz. İshak, Hz. Yakup, Hz. Yûsuf, Hz. Mûsâ ve Yeşua'da bu vadin muhatapları olarak zikredilir. Bazı Yahudi kaynaklarının belirtilen bölgelerin Yahudilerin ana vatani olduğu inancını yerleştirmek için Hz. Nuh'a isnad edilen bir mitolojik anlatımı benimseyerek, dillendirdikleri görülmektedir. Kitab-ı Mukaddes eksenli metin tenkidi çalışmaları yapan uzmanlar, Yehuda merkezli seçkincilik anlayışını yansıtan Tesniye kitabının M.Ö. VII. yüzyılda Yehuda bölgesinde oluşturulduğu kanaatinde dirler. Onların bu bakış açısı sadece tarihin bir dönemine has kalmamış modern zamanlardaki ırkçı ve işgalci bakış açılarına da yön vermiştir. Kur'ân ezelde Allah ile yaptıkları ahidlerine (misak) bağlı kalarak, salih bir hayat yaşayan tüm toplumlara Allah'ın arzı vaadettiğini belirtir. Bu vadin muhatabı tarihin bir döneminde Yahudiler olmuştur. Ancak onlar bu ahde sadakat göstermemişler, defalarca sözlerinden dönerek cezalandırılmışlardır. Kur'ân'da Tevrat'ta olduğu gibi ezeli ve ebedi bir seçilmişlik ve arz-ı mev'ûd düşüncesine rastlamak mümkün değildir. Kur'ân ilkeler ve sıfatlar üzerinden hareketle soy asaletini reddetmiştir. Yahudilik ise neredeyse Allah'ın tüm tercih ve vaatlerini bir kavim üzerinden okuyan bir kültürel zemin üzerinde bulunmaktadır. Siyonizm ise bu zemin üzerinde gelişmiş bir ideolojidir. Önceleri dünyada yaygınlaşan milliyetçilik ve ulus devlet söylemlerinden etkilenen seküler Yahudilerin bir hareketi olarak doğan Siyonizm, zaman içinde dindar Yahudilerin propagandalarından etkilenerek ve aynı zamanda ideolojilerine düşünsel bir zemin olması hasebiyle, arz-ı mev'ûd idealini benimseyerek, bu ideali savunur hale gelmiştir. Theodore Herzl'in çizdiği yol haritası Batı'nın ve Amerika Birleşik Devletleri'nin emperyalist düşüncelerine uygun bulunmuş, Siyonizm'in bu ideali, ilgili güçler tarafından daima desteklenmiştir. Bu desteğin sonucu ve arz-ı mev'ûd idealine uygun olarak 1947 yılında İsrail devleti kurulmuştur. Siyonistler bu devletin kurulmuş olmasını yeterli görmeyerek, arz-ı mev'ûd inancının bir gereği olarak, Nil'den Fırat'a uzanan coğrafyayı işgal ve istila girişimlerine devam etmektedirler. Bu maksatla Filistin halkını zorunlu tehcir, katliam ve işgale maruz bırakmaktadır. Bu ırkçı ideolojinin fütursuz tüm bu girişimleri ise dünyaca seyredilmekte, uluslararası tüm mekanizmalar acizyet sergilemektedir. Dünya adalet ve merhamet eksenli yeni bir dünya düzenine her zamankinden daha fazla muhtaç gözükmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kur'ân, Tevrat, Siyonizm, Arz-ı Mev'ûd, Irkçılık.

Giriş

Bu makalede Siyonizm ideolojisinin dini temelleri ortaya konularak, Kur'ân'ın özellikle bu temellerden arz-ı mev'ūd inancına yaklaşımı üzerinde durulacaktır. Siyonizm ideolojisinin Yahudilik inancı ve kutsal kitabıyla ilişkisinin incelenmesi, inceleme sonucu ulaşılan bilgilerin Kur'ân tarafından nasıl ele alındığının da mukayeseli bir yöntemle değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Siyonizm ideolojisi siyaseten modern dönemin en etkili ideolojilerinden biridir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve Batıdaki birçok siyasi güç odakları üzerinde etkili olduğu, Evanjelik Hıristiyanlar marifetiyle de korunup kollandığı görülmektedir. Siyonistler de bu güç ve destek sebebiyle Filistin coğrafyası olmak üzere birçok ülkeye fütursuzca saldırmakta ve katliamlara imza atmaktadır. Bu saldırılar ve katliamların odağında olan ise Müslüman halklardır. Siyonizm ideolojisinin mensubu oldukları Yahudilik dini ve kutsal kitapları olan Tevrat ile ilişkisi üzerinde durulmaya değer bir konudur. Gerçekten bu ideolojinin dini bir temeli olup olmadığı varsa bu temellerin neler olduğu cevap verilmesi gereken sorulardır. Ayrıca aynı semavi geleneğe mensup olan ve buna rağmen siyonist saldırıların mağduru olan Müslümanlar açısından bu referansların ne anlama geldiği, Kur'ân vahyi açısından nasıl değerlendirilmesi gerektiği mevzuu ise hem dini, hem siyasi, hem de kültürel açıdan önemli gözükmektedir.

Makalenin yazımında doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Konuyla ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin incelenip, tahlil ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu manada Yahudiliğin temel dini metni olan Tevrat literal bir okumaya tabi tutulmuş, ayrıca diğer dini kaynakların yorumlarına da yer verilmiştir. Kur'ân'ın bu iddialar hakkında neler söylediği ve nasıl yaklaştığı da aynı şekilde literal bir okumayla, mukayeseli bir şekilde ortaya konulmuştur.

Modern dönemi, ideolojiler dönemi olarak tanımlamak mümkündür. Bazen bir fikre, bazen bir değere, bazen bir milliyete, bazen bir sınıfa bazen de bir dine dayanan farklı türlerini görmek mümkündür. İnsanlara dünyada bir cennetin mümkün olduğuna inandırmanın diğer bir adıdır ideolojiler. Büyük idealler ve büyük kurtuluşlar ihtiva ederler. Bu sebepten dolayı milyonlarca insanı peşlerinde sürükleyebilmiş ve canlarını feda edebilecekleri bir inanca dönüşmüşler, bir anlamda dini bir mahiyet kazanmışlardır. Yüzyılın ortasında bir milletin mutlak üstünlüğü iddiasına dayanarak ortaya çıkan faşizm ideolojisi Avrupa'yı kasıp kavurmuş, sonunda milyonlarca insanın ölümüyle ateşi azalmıştır. Ancak bugünlerde yeniden alevlenme emareleri de göstermektedir. 1917 yılında Bolşevik ihtilaliyle işçi sınıfının üstünlüğü iddiasıyla iktidar olan Komünizm ideolojisi, uzun bir süre hükümferma eylemiş, başta Avrupa olmak üzere dünyanın birçok yerinde etkisini göstermiş, arkasında milyonlarca insanın kanının heder edildiği bir miras bırakarak gücünü yitirmiştir.

Bir milletin üstünlüğü iddiasıyla faşizme, Yahudilik dinine dayanan temelleriyle de dini bir harekete benzeyen Siyonizm ideolojisi, eklektik bir görünüm arz etmektedir. Modern ulus devletlerin oluşum sürecinin temel unsurları olan ulus, vatan, devlet gibi hususlardan etkilenecek şekilde şekillenen Siyonizm, Theodore Herzl'in (1860-1904) çizdiği yol haritası, Batılı devletler ve Amerika Birleşik Devletleri'nin bu yol haritasını kendi menfaatlerine uygun görmeleriyle, 1947 yılında İsrail devleti çatısı altında şekillenmiş oldu. Böyle bir siyasi vasatın ürünü olmasına rağmen bu ideolojiye zemin hazırlayan birtakım dini argümanlar ve söylemler de bulunmaktadır. Yazıda Siyonizm'in dini temellerinden arz-ı mev'ūd'un Tevrat'taki mahiyeti, Siyonizm'le ilişkisi ve Kur'ân'ın yaklaşımı açıklanmaya çalışılacaktır.

Kudüs'teki Siyon Dağı'na dönüşü idealize eden Siyonizm kavramı, sürgünle Kudüs'ten ayrı kalan Yahudilerin kutsal topraklarına ve mabetlerine kavuşması anlamına gelir. 1890'lı yıllarda gündeme gelen kavram, Dünya Siyonist Teşkilatı'nın Herzl'in gayretleriyle 29 Ağustos 1897'de Basel'de toplanan ilk Dünya Siyonist Kongresi'nde temel bir hedef hüviyeti kazandı. Meşhur Dreyfuss davası ve pologramla Avrupa'da iyice gün yüzüne çıkan antisemitizm, Hristiyan Avrupa'dan ayrılma konusunu Yahudilerin gündemine ciddi olarak yerleştirdi.¹ Bu durumu Siyonizm kavramıyla, ilk olarak 1 Nisan 1890 tarihinde Nathan Birnbaum, Selbstemanzipation gazetesinde ifade etmeye başladı.² Bu kavram Yahudi dini kaynaklarında belirtilen kutsal şehir ve kutsal kitap inancına dayandığı gibi Kudüs'teki Siyon dağına da işaret etmektedir.³

Siyonizm kelimesi "siyon" sözcüğünden türemiştir. Kelimenin kökenine dair farklı görüşler ileri sürülmektedir: Kaya anlamına gelen "sayon", kuru yer anlamına gelen "siyon" ve Hurrice akarsu anlamına gelen "seya" kelimelerinden türediği iddia edilmektedir.⁴ Ayrıca Siyon kelimesi genelde İbranice kaynaklarda "Yeru Şalim" olarak geçen Kudüs isimlerinden biridir ve hususen şehirdeki dağa ve kaleye işaret eder. Kelime Yahudi kutsal metinleri olan Tanah içerisinde Tevrat'ta geçmemekte ancak Neviim ve Ketuvim bölümlerinde geçmektedir.⁵ Bu metinlerde siyon kelimesi ilk olarak Davut Peygamberin Yebusilerin kalesi Siyon'u fethetmesi bahsinde geçer. Kelimenin süreç içerisinde kutsal metinlerde daha geniş bir anlamı kastetmek üzere Kudüs şehrinin tamamı için kullanıldığı görülmektedir.⁶ Bu anlam genişlemesinin bağlamı ise Babil sürgününde bulunan Yahudilerin Babil nehirlerinin kıyısında oturup ağlaşırken Siyon'u yâd etmeleridir.⁷ Önceleri sadece Kudüs'ü ifade etmek için kullanılan kelime zamanla tüm Filistin'i ve Yahudi toplumunu belirtmek için kullanılmaya başlamıştır.⁸

Yahudilikteki arz-ı mev'ûd inancı, seçilmişlik doktrini ve Mesih anlayışı Siyonizm'de neşvü nema bulmuştur. Bu teolojik temeller zaman içerisinde Siyonizm'in ideolojisinin en önemli üç esası haline dönüşmüştür. Siyonizm'in bu dini temellerden beslenerek ideolojisini kurguladığını söylemek mümkündür. Siyonizm'i diğer ideolojilerden ayıran en önemli özelliğın de bu olduğu söylenebilir. Dolayısıyla da Siyonizm'i sadece siyasi bir ideoloji olarak değerlendirmek, eksik bir değerlendirme olur. Siyonizm içermiş olduğu güçlü dini temellerden dolayı aynı zaman da dini bir ideolojidir.⁹

İlk siyonistler seküler bir dünya görüşüne sahip olmalarına rağmen ideolojilerinin temelleri olan "arz-ı mev'ûd", "seçilmişlik", "Mesihçilik" fikirlerini Yahudiliğın kutsal kitabı

¹ Seda Özalkan, *Yahudilerin Siyonizm Karşıtlığı*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017), 7.

² Ilan Greilsammer, *Siyonizm*, çev. I. Ergüden (Ankara: Dost Yayınları, 2007), 7.

³ İbrahim Ethem Şenocak, *Bir İdeoloji Olarak Siyonizm*, (Çorum: Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 55; Alain Boyer, *Siyonizm'in Kökenleri*, çev. V. Aytar (İstanbul: İletişim Yayınları, 1995), 7.

⁴ Editorial Staff, "Zion", *Encyclopaedia Judaica*, C. 21, Second Edition, Jerusalem: Keter Publishing House, 2007, s. 538.

⁵ Yahudi kutsal metinleri hakkında bakınız: Ömer Faruk Harman, *Metin, Muhteva ve Kaynak Açısından Yahudi Kutsal Kitapları*, (İstanbul, 1988).

⁶ Editorial Staff, "Zion", s.538. Ayrıca bk. Jerusalem, <http://www.jewishencyclopedia.com/articles/15265-zion> (erişim tarihi:20.03.2017).

⁷ II. Samuel 5: 7; I. Krallar 8: 1. Mezmurlar, 137:1. "Babil İrmakları kıyısında oturup Siyon'u andıkça ağladık"

⁸ Klaus J. Herrmann, "Siyasal Siyonizm ve Antisemitizm Üzerine Tarihsel Perspektifler", *Siyonizm ve Irkçılık*, çev. Türkkiye Ataöv, (Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1982), 221.

⁹ Şenocak, *Bir İdeoloji Olarak Siyonizm*, 7.

Tevrat ve onun yorumu konumunda olan dini metinlerden almışlardır. Bu temellerden olan arz-ı mev'ūd'un ne anlama geldiği, Tevrat metnindeki yeri, neresi olduğu gibi sorulara cevap aranacaktır.

1. Arz-ı Mev'ūd

Arapça bir terkip olan arz-ı mev'ūd, iki kelimededen oluşmaktadır. Arz kelimesi toprağı, yeri, coğrafyayı; mev'ūd kelimesi ise vaadedilmeyi ifade etmektedir. Bu iki kelimededen oluşan terkip ise Yahudiliğe göre, Allah tarafından Hz. İbrâhim'e ve onun soyuna verilmesi vaadedilen toprakları işaret etmektedir. Yahudilik'teki inanç esaslarını oluşturan kavramlardan (Tanrı, Tevrat, peygamberlik, ahiret ve Mesih) birisi de seçilmişlik, ahit ve vaadedilmiş topraklar bütünüdür. İsrail kavramıdır.¹⁰ İbrânîce'de "Eretz Israel" (İsrâil diyarı) denilen bu bölge yahudilerin kutsal kitabı Tevrat'ta "Ken'an diyarı"¹¹, "diyar", "gurbet diyarı"¹², "memleket"¹³ diye de zikredilmektedir. İkinci Mâbed döneminden itibaren ise "arz-ı mev'ūd " diye adlandırılmış, İncilde'de bu isimle geçmektedir.¹⁴ Tevrat'ta burası ayrıca "iyi ve geniş diyar"¹⁵, "süt ve bal akan diyar"¹⁶, "bütün memleketlerin süsü olan diyar"¹⁷ diye tavsif edilmiştir. Tevrat'ta Hz. İbrâhim'e yapılan vadde, "Mısır ırmağından büyük ırmağa, Fırat ırmağına kadar olan bölge"¹⁸, Hz. Mûsâ ve Yeşu'a yapılan vadde "ayak tabanınızın basacağı her yer sizin olacak"¹⁹ denilmiştir.²⁰

Tevrat arz-ı mev'ūd'un öncelikle Hz. İbrahim ve onun nesline vaadedildiğini vurgular: "Ve senin gurbet diyarını, bütün Ken'an diyarını sana ve senden sonra zürriyetine ebedî mülk olarak vereceğim ve onların Allah'ı olacağım"²¹ Bu vurguya rağmen Hz. İsmail'in adı zikredilmeden Hz. İshak ve onun soyuna bu vadin yapıldığı belirtilir.²² Ayrıca vadin muhatabı olarak Hz. İbrahim, Hz. İshak ve onun nesli,²³ Hz. Ya'kûp ve onun nesli,²⁴ Hz. Yûsuf,²⁵ Hz. Mûsâ ve Yeşu²⁶ gösterilir.

Tevrat arz-ı mev'ūd'da bulunan kimselerin bir kısım şartlara uyması gerektiğini belirtir.²⁷ Ayrıca Tevrat'ta bu şartlara uyulmayıp, Rabbin kanunlarına riayet edilmediği zaman her türlü belaya müstehak olacakları,²⁸ Rab Yehova'nın gazabına maruz kalacakları,²⁹ vaadedilmiş

¹⁰ Baki Adam, "İnanç ve İbadetleri", *Kur'an'da Yahudiler*, (İstanbul: Kuramer Yayınları, 2019), 284.

¹¹ Tekvîn, 11:31; 17:18; Çıkış, 6:4.

¹² Tesniye, 26:15; İşaya, 57:13; Tekvîn, 17:8.

¹³ Tekvîn, 26:2-3.

¹⁴ İbrânîler'e Mektup, 11:9.

¹⁵ Çıkış, 3:8.

¹⁶ Çıkış, 3:8; Levililer, 20:24; Tesniye, 11:9; Yeremya, 11:5; 32:22; Hezekiel, 20:6, 20:15.

¹⁷ Hezekiel, 20:6, 20:15.

¹⁸ Tekvîn, 15:8.

¹⁹ Tesniye, 11:24; Yeşu, 1:3.

²⁰ Abdurrahman Küçük, "Arz-ı Mev'ūd ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1991), 3/442-444, İstanbul, 1991.

²¹ Tekvîn, 13:14-17; 17:8.

²² Tekvîn, 21:12.

²³ Tekvîn, 26:2-3.

²⁴ Tekvîn, 28:4, 28:13; 48:4.

²⁵ Tekvîn, 50:24.

²⁶ Yeşu, 1:2-4; Abdurrahman Küçük, "Yahudilikteki Arz-ı Mev'ūd Anlayışının Boyutları", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 33, 101-104.

²⁷ Çıkış, 13:5-16; 13:19-24; 13:33-34; Sayılar, 15; Tesniye, 5-8; 1:22-25; 12:1-26; Yeşu, 1:6-8; Yeremya, 1:1-7.

²⁸ Levililer, 26:14-15.

²⁹ Levililer, 26:14-33; Tesniye, 28:58-68.

topraklardan sürülüp atılacakları bildirilir.³⁰ Tarihi vakıya da İsrailoğulları'nın bu ahde uymayarak arz-ı mev'ûd'dan ayrılmak zorunda kaldıklarını göstermektedir. Tevrat bu vakıya işaret eden birçok atıfta bulunmaktadır.³¹ İsrailoğullarına yapılan arz-ı mev'ûd taahhüdü onların salih kimseler olmalarından, ya da özel bir statüye sahip olmalarından değil, muhatap oldukları kavimlerin kötü hallerinden ve Tanrı Yehavo'nun İbrahim ve soyuna verdiği ahidden kaynaklanmaktadır.³² İsrailoğulları hakkında genel olarak çok sert ifadeler kullanılmakta, Mısır'dan çıktıklarından beri Tanrı Yehavo'ya isyan etmekte,³³ Rablerini tanımamakta,³⁴ haksızlık yapmakta,³⁵ başka Tanrıları ibadet etmektedirler.³⁶ İsrailoğullarının bu durumlarıyla sık sık karşılaşan Rab, adeta onların nedametlerini affetmekten bıkmış, usanmıştır.³⁷

Tevrat onların arz-ı mev'ûd'da kalabilmelerinin hangi şartlarda geçerli olduğunu şu şekilde anlatmıştır:

Yollarınızı ve işlerinizi ıslah edin, sizi bu yerde oturturum. Yollarınızı ve işlerinizi iyice ıslah ederseniz, bir adamla komşusu arasında tam adalet ederseniz, garibi, öksüzü ve dul kadını mağdur etmezseniz, bu yerde suçsuz kanı dökmezseniz, kendi ziyanınıza olarak başka ilâhların ardınca yürümezseniz o zaman bu yerde, ezelden ebede kadar atalarınıza vermiş olduğum diyarda sizi oturturum."³⁸ "Çünkü memlekette doğru adamlar oturacaklar ve kâmiller orada kalacaklardır. Fakat kötü adamlar memleketten atılacaklar ve hainler oradan söküleceklerdir."³⁹

Tevrat'ta İbrahim ile yapılan ahit kapsamında İsrailoğullarına adanmış olan toprağın Yahudiler için bir vatan yurt olabilmesi için özetle iki şart konulmuştur. İlk şart onların erdemli ve imanlı olmalarıdır. İkinci şart ise, o topraklarda yaşayan diğer halkların günah ve isyanda zirveye ulaşmış olmalarıdır. Şayet bu iki şart yerine gelirse vaadedilmiş topraklar Yahudilerin yerleşebilecekleri ana vatanı olacaktır.⁴⁰ Fakat bu şartlı söyleme rağmen, defalarca ahitlerini bozmalarına rağmen İsrailoğulları seçilmişlik vasfını kaybetmemiş ve arz-ı mev'ûd'a sahip olma hususiyetlerini korumuşlardır.

Arz-ı Mev'ûd'un neresi olduğu, hangi toprakları kapsadığı üzerinde tartışılan konulardandır. Tevrat'ın Yaratılış bölümünde bu topraklar "Mısır Irmağından büyük Fırat Irmağına kadar" şeklinde tarif edilmektedir. Yasa'nın Tekrarı bölümünde ise "Çölden Lübnan'a,

³⁰ Tesniye, 28:63.

³¹ Tesniye, 29:25; 31:16, 20; Yeşu, 7:11; I. Krallar, 19:10; II. Tarihler, 12:1; Ezra, 9:10; Mezmur, 119:53; İşaya, 24:5; Yeremya, 9:13; 22:9; Hezekiel, 44:7.

³² "Tanrınız Rab bu halkları önünüzden kovunca, "Rab doğruluğumuzdan ötürü bu ülkeyi mülk edinelim diye bizi buraya getirdi" diye düşünmeyin. Çünkü Rab, bu halkları yaptıkları kötülükler yüzünden önünüzden kovuyor. Onların topraklarını mülk edinmeye gitmenizin sebebi doğruluğunuz, erdeminiz değildir. Tanrınız Rab bu halkları kötülükleri yüzünden ve atalarınız İbrahim'e, İshak'a, Yakub'a ant içerek verdiği sözü yerine getirmek için önünüzden kovacak. Şunu anlayın ki, Tanrınız Rabb'in bu verimli toprakları mülk edinesiniz diye size vermesinin sebebi doğruluğunuz değildir. Çünkü siz dik başlı bir halksınız." Tesniye, 9:4-6; "...Seninle olacak ve seni mübarek kılacağım, çünkü bu toprakların hepsini sana ve soyuna vereceğim. Baban Avraam'a etmiş olduğum yeminimi böylece yerine getireceğim... Sırf baban Avraam, Sesime itaat ederek emanetimi, emirlerimi, hükümlerimi ve kanunlarımı koruduğu için!" Yaratılış 26:3-5.

³³ Tesniye, 9:7.

³⁴ İşaya, 1:2-3.

³⁵ İşaya, 1:4.

³⁶ Yeremya, 11:10.

³⁷ Yeremya, 15:6.

³⁸ Yeremya, 7/1-7

³⁹ Süleyman'ın Meselleri, 2/21-22.

⁴⁰ Semiha Karahan, *Siyonizm'in Teolojik Temelleri*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), 129.

Fırat nehrinden Akdeniz'e kadar" olduğu şeklinde bir tarif yapılmaktadır. Tüm bu tarifler Büyük İsrail ifadesiyle özetlenerek "Nil'den Fırat'a" şeklinde formüle edilmektedir.⁴¹

Bazı Yahudi kaynaklarının belirtilen bölgelerin Yahudilerin ana vatani olduğu inancını yerleştirmek için Hz. Nuh'a isnad edilen bir mitolojik anlatımı benimseyerek, dillendirdikleri görülmektedir. Bu anlatıda Hz. Nuh sarhoş olmakla itham edilmekte, çocukları ise bir takım gayri ahlaki davranışlara girmekle suçlanmakta, onların soyundan gelen Ham ve Sam'ın çocukları da bu suçlarından dolayı cezalandırılmaktadır. Bu cezalandırma ise topraklarını kaybetmeleri ve Nûh'un diğer çocuklarının bu toprakları hak etmeleridir. Onların bu bakış açısı sadece tarihin bir dönemine has kalmamış modern zamanlardaki ırkçı ve işgalci bakış açılara da yön vermiştir.⁴² Kitab-ı Mukaddes eksenli metin tenkidi çalışmaları yapan uzmanlar, Yehuda merkezli seçkincilik anlayışını yansıtan Tesniye kitabının M.Ö. VII. yüzyılda Yehuda bölgesinde oluşturulduğu kanaatindedirler.⁴³

2. Kur'ân ve Arz-ı Mev'ūd

Kur'ân'da arz-ı mev'ūd ifadesi geçmemektedir, fakat "kutsal topraklar,"⁴⁴ "mübarek kıldığımız topraklar"⁴⁵ gibi ifadeler yer almaktadır. Ancak bu ifadelerle kast edilen toprakların nereler olduğuna dair bir işaret ya da vurgu bulunmamaktadır. Kur'ân'da bereketli, mukaddes topraklar gitmeleri emredilen peygamberler Hz. İbrahim, Hz. Mûsâ'dır.

Burada ilk olarak anılan Hz. İbrahim, Tevrat tarafından da kendisine kutsal toprakların vaadedildiği kişi olarak takdim edilir.⁴⁶ Kur'ân İbrahim peygamberi "seçkin bir kimse"⁴⁷, "Allah'a itaat eden önder, şükredici, mümin, salih"⁴⁸ ifadeleriyle olumlu sıfatlarla anlatır. Onun atıldığı ateşten kurtarıldığı ve Lût peygamberle birlikte "mübarek kılınan toprağa" ulaştırıldığı belirtilir.⁴⁹ Ayrıca İbrahim peygamber ve soyundan gelen İshak ve Yakup peygamberlerde "hayırlı işlerin önderleri" olarak nitelenir.⁵⁰ Ancak Kur'ân İbrahim peygamber ve neslinden gelen İshak ve Ya'kûb peygamberlerin önderliği vurgulanırken, Hz. İbrahim'in "takva sahiplerine önder yapıldığı"⁵¹ belirtilen âyette, Hz. İbrahim önderliğinin kendisinden sonra gelecek nesillerini de kapsamamasını istemiş, ancak Allah "benim sözüm zalimleri kapsamaz" şeklinde cevap vermiştir.⁵² Burada belirtilmesi gereken diğer bir husus da Hz. İbrahim'in bir kısım süreçlerle imtihan edilerek önderlik vasfına hâiz olmasıdır.⁵³ Hususi bir ayrıcalık ya da bir soya mensubiyet sebebiyle önder kılınmamıştır.

Kur'ân'da kendisine "mukaddes topraklara" gitmesi telkin edilen ve bu telkini de kavmiyle paylaşarak onları bu hedefe yönlendiren peygamber Hz. Mûsâ'dır. Hz. Mûsâ kavmine Allah'ın kendilerine takdir ettiği mukaddes topraklara gitmeleri konusunda telkinde

⁴¹ Yusuf Süha Sonuç, *Başlangıçtan Günümüze Dini Siyonizm*, (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017), 74.

⁴² Mehmet Katar, "Nuh'un Laneti ile Arz-ı Mev'ud Arasındaki İlişki", *Bütün Yönleriyle Yahudilik Sempozyumu*, (Ankara: 2012), 58.

⁴³ Saime Leyla Gürkan, "Temel Kavramlar", *Kur'ân'da Yahudiler*, (İstanbul: Kuramer Yayınları, 2019), 72.

⁴⁴ el-Mâide, 5:21.

⁴⁵ el-A'râf, 7:137.

⁴⁶ Tekvîn, 13:14-17

⁴⁷ el-Bakara, 2:130

⁴⁸ en-Nahl, 16:120-122.

⁴⁹ el-Enbiyâ, 21:71.

⁵⁰ el-Enbiyâ, 21:73.

⁵¹ el-Bakara, 2:124.

⁵² el-Bakara, 2:124.

⁵³ el-Bakara, 2:124.

bulunmakta,⁵⁴ lakin onların bu konuda ciddi bir muhalefetiyle karşılaşmaktadır.⁵⁵ Hatta onlar “sen ve Rabbin gidin, savaşın!” gibi bir yaklaşımı gösterebilecek küstahlıkta buldukları görülür.⁵⁶ Hz. Mûsâ burada artık Allah’a sadece kendisine ve kardeşine hakim olabildiğini diğerlerine karşı bir güç ve kudreti bulunmadığını niyaz makamında belirtir ve Allah’dan artık kendisiyle bu günahkar topluluğun arasını ayırmasını ister. Sonuçta bu kavim Allah tarafından çölde 40 yıl zelil bir şekilde sürgün hayatı yaşamaya mahkum edilir.⁵⁷

Kur’ân’da mazlum ve mustazafların zulümden kurtarılarak, felaha ulaşmaları bir hedef olarak zikredilir. Allah’ın arzının geniş olduğu,⁵⁸ hicret ve cihad etme zorluğunu göz önüne alabilecekler için, bereketli ve mukaddes toprakların bulunduğu vurgulanır. Bu vurgu yapılırken örnek olarak gösterilen ve hayatlarından tablolar sunulan kavim de İsrailoğullarıdır. Özellikle Firavunla yaşadıkları sürece dikkat çekilerek, Mekke toplumunun zulmüne maruz kalan Müslümanlara hem bir teselli hem de bir çıkış yolu gösterilmektedir: “Hor görülüp ezilmekte olan o kavmi de içini bereketlerle doldurduğumuz ülkenin doğu taraflarına ve batı taraflarına mirasçı kıldık. Sabırlarına karşılık rabbinin İsrâiloğulları’na verdiği güzel söz yerine geldi. Firavun ve kavminin yapıp yükselttikleri binaları yerle bir ettik.”⁵⁹

Ancak Kur’ân İsrailoğulları özelinden hareketle bu mesajı verirken, herhangi bir topluluğu seçilmiş olarak değerlendirmemektedir. Yeryüzünü Allah’ın arzı olarak tanımlamakta, liyakat kesb eden toplulukların önderler (eimme) olacaklarını ve bereketli topraklara varis kılınacaklarını taahhüd eder. Bu geçmişte İsrailoğulları için gerçekleşmiş, Firavun ve sonrasında zorba kavimlerle mücadele etmeleri istenmiş, cihad eden ve Allah’ın emirlerine riayet eden salih topluluklar vaad edilen lütuflara mazhar olmuşlardır: “Oysa biz o ülkede güçsüz düşürülenlere lütufta bulunmak, onları önderler yapmak, onları (ülkelerinin) vârisleri kılmak istiyorduk. Onları belli bir yere yerleştirmek, firavuna, Hâmân’a ve ordularına, sakındıkları şeyi onların eliyle başlarına getirip göstermek (istiyorduk).”⁶⁰ Aynı hedef Mekke’nin firavunlarıyla mücadele eden Müslümanlara hatırlatılmakta, sabr-u sebat ederlerse onlar için de ilahi lütuf kapılarının açık olduğuna işaret edilmektedir.

Kur’ân Allah’ın bir kavimle yaptığı hususi bir ahit meselesinden ziyade, her bir insanla yaptığı misaka vurgu yapar. Bu ahde göre tüm insanlara “Rabbiniz değil miyim?” (Elestü bi Rabbiküm) denilmiş, insanlar da “evet sen bizim Rabbimizsin” (belâ) şeklinde cevap vermişlerdir.⁶¹ Ahd-i misâkî ismi verilen bu ahde göre insan iman ehli olmaya, ilahi teklife ve hilafet sorumluluğuna⁶² mütemayil olarak yaratılmıştır. Dünya hayatı iradi tercihleriyle ya bu misaka uygun olarak yaşanacak ya da yaşanmayacaktır. Yahudi kutsal metinleri ise onların Allah’la ahitleşmesi hususunu daha çok toplulukla ilgili olarak ve İsrailoğulları özelinde, diğer

⁵⁴ “Ey kavmim! Allah’ın sizin için yaratmış olduğu arz-ı mukaddes’e giriniz ve arkanıza dönmeyiniz. Sonra hüsrana uğrayanlardan olursunuz” el-Mâide, 5:21.

⁵⁵ “Onlar şu cevabı verdiler: Yâ Musa! Orada zorba bir toplum var; onlar oradan çıkmadıkça biz oraya asla girmeyeceğiz. Eğer oradan çıkarlarsa biz de hemen gireriz.” el-Mâide, 5:22.

⁵⁶ ““Ey Musa! Onlar orada buldukları müddetçe biz oraya asla girmeyiz; şu halde sen ve Rabbin gidin savaşın; biz burada oturacağız” dediler.” el-Mâide, 5:24

⁵⁷ el-Mâide, 5:25-26.

⁵⁸ el-Ankebût, 29:56.

⁵⁹ el-A’râf, 7:137.

⁶⁰ el-Kasas, 28:5-6.

⁶¹ el-A’râf, 7:172.

⁶² el-Bakara, 2:30.

toplumları dışlayıcı şekilde ele almıştır. İslam'da insan, Allah tarafından insanlık ailesine mensup bir varlık olması sebebiyle ilahi emanet ve hilafet vazifesini yüklenmiştir. Ayrıca ahdi misaki gereği de muhatap kabul edilen bir varlıktır. Yahudilikte ise tüm bu vazifelere muhatap ve mükellef olan ise seçilmiş İsrailoğullarıdır.⁶³ Onlar her halükarda arz-ı mev'ūd'a aday ve sahip olacak kimselerdir.⁶⁴

Aynı şekilde Yahudi geleneğinde İbrahim peygamberin seçilmesi ve vaadedilmiş topraklarla ilişkilendirilmesi de İsrail kavminin seçilmişliği ve kutsanmışlığıyla alakalıdır. Kur'ân ise İbrahim ve onun soyundan gelenlerin adil ve salih olmalarını öne çıkartmaktadır. Tevrat'a göre İbrahim'in hususiyeti ve büyüklüğü İsrailoğullarından oluşuna ve Musa şeriatıyla alakalı görülürken, Kur'ân onun örnekliği ve önderliğini, nübüvvet geleneğine mensup olması, üzerine aldığı sorumlulukları yerine getirip, azim işler becererek ulü'l-azm bir nebi oluşuna bağlar.⁶⁵

3. Siyonizm ve Arz-ı Mev'ūd

Bazı geleneksel Yahudi din adamları mesih olmadan kutsal topraklara göç edilmesinin doğru olmadığını savunmuşlardır. Rabbi Reines ve Rabbi Abraham Kook gibi siyonist din adamları meseleye bu noktada teolojik bir izah getirerek, mesihin gelmesini sağlamak için Filistin'e göç edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Siyonist din adamları Siyonizm'i, Yahudilerin kutsal topraklara göç etmesinde ilahi bir yöntem olarak görmüşler, vaadedilen topraklarda mitzvalarda yaşamalarının emredildiğini, bu topraklarda hayat sürmenin ve oraları imar etmenin bir mitzva olduğunu, dolayısıyla da siyonist ideolojiyi desteklemenin Yehova'nın ilahi bir buyruğu olduğunu iddia etmişlerdir.⁶⁶

Yahudilikteki arz-ı mev'ūd düşüncesi ile Siyonizm arasındaki ilk ilişkiyi kuranlar Haham Judah Alkalai (1789–1878) ve Hirsch Kalischer (1795–1874) isimli din adamlarıdır.⁶⁷ Bu din adamlarının destekleriyle birlikte siyonistler, Yahudilerin yalnızca dini bir topluluk değil, aynı zamanda ayrı bir ulus, ayrı bir ırk olduğunu ve bu ırka mensup tüm Yahudilerin tek bir vatan çatısı altında toplanması gerektiğini dillendirmeye başladılar.⁶⁸ Süreç içerisinde Avrupa'da kuvvetli rüzgarlar estiren milliyetçilik ideolojisinin de bir tezahürü ve Tevrat'ın Yeşu kitabının söylemine uygun olarak seçilmiş halk ve arz-ı mev'ūd gibi kavramlar Siyonizm'in temel ideolojik söylemleri haline gelmiştir.⁶⁹

Siyonizm ulus devlet fikrinden etkilenecek bir vatan arayışı içine girmiştir. İdeolojinin kurucu isimlerinden Theodor Herzl'e (1860-1904) göre ilk başta buranın neresi olacağı önemli bir husus değildir: “Topraksız bir halkın, halksız bir toprağa yerleştirilmesi” olarak mesele özetleniyordu.⁷⁰ Uganda, Trablusgarp, Kıbrıs, Arjantin, Mozambik, Kongo gibi farklı alternatifler üzerinde durulmuştu. Fakat kendisi seküler bir Yahudi olan Herzl'i inançlı dostları kısa sürede etkilemiş, vatan arayışı mevzuu arz-ı mev'ūd inancıyla bağdaştırılmıştır. Bu durumu Herzl “dayanılmaz bir kudretin bir araya gelme çılgılığı” olarak ifade etmiş, “Filistin bizim unutulmaz

⁶³ Tesniye 29:1 0-12.

⁶⁴ Gürkan, Temel Kavramlar, 97-98.

⁶⁵ Gürkan, Temel Kavramlar, 99.

⁶⁶ Yusuf Süha Sonuç, *Başlangıçtan Günümüze Dini Siyonizm*, 28.

⁶⁷ Fatih Memiç, *Yahudilik'te ve İslam'da Arz-ı Mev'ūd Anlayışı*, (Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010), 41.

⁶⁸ Fatih Memiç, *Yahudilik'te ve İslam'da Arz-ı Mev'ūd Anlayışı*, 42.

⁶⁹ Fatih Memiç, *Yahudilik'te ve İslam'da Arz-ı Mev'ūd Anlayışı*, 41-43.

⁷⁰ Zeynep Özonur, (2009) *İsrail İç Siyasetinde Havra-Ordu ilişkisi*, (Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), 22

tarihi yurdumuzdur... Tek başına bu isim halkımızın güçlü bir birleşme çılgılığı olacaktır” düşüncesine evrilmiştir.⁷¹ Aynı zamanda Herzl arz-ı mev'ûd inancını “asil rüya” olarak niteliyor ve bu rüyanın gerçekleşme zamanının geldiğini belirtiyordu.⁷² Herzl'in danışmanlarından olan Max Bodenheimer (1865-1940), Filistin'e gitmek üzere gemiyle Çanakkale Boğazından geçerken, arz-ı mev'ûd idealini şu şekilde dile getirmişti: “Bizim düşlerimizin kanatları vardır, sınır tanımazlar. Yahova'nın Eski Ahit'te vaadettiği Nil'den Fırat'a kadar tüm bölgeler Yahudi kolonizasyonuna açılmalıdır.”⁷³ Theodore Herzl ise artık onlar için ideolojik bir ülkü haline gelen arz-ı mev'ûd'un sınırlarını 1897 yılında Basel'de gerçekleştirilen Siyonist Kongre'de yaptığı konuşmada şu şekilde çiziyordu: “Kuzey sınırlarımız Kapadokya'daki dağlara kadar güneyde de Süveyş kanalına. Sloganımız David ve Solomon'un Filistin olacaktır.”⁷⁴

Kurucu ideolog Siyonist kadronun dillendirdiği bu ideal sonraki Siyonistler tarafından da sahiplenilmiş ve fiiliyata geçirilmesi için gayret gösterilmiştir. Bu gayrete Batılı devletlerin ve Amerika Birleşik Devletleri'nin de ciddi destek verdiğini tekrar ifade etmek gerekmektedir. İsrail'in ilk başbakanı olan David Ben-Gurion (1886-1973),⁷⁵ İsrail'in sınırlarının Tevrat'ta vaadedildiği şekliyle beş bölümden oluştuğunu ve bunların şu şekilde olduğunu iddia ediyordu: “Litani'ye kadar Güney Lübnan, Güney Suriye, Ürdün, Filistin ve Sina.” Yine Ben-Gurion 1956'da İsrail Meclisi Knesset'te yaptığı konuşmada Sina'nın, David ve Solomon krallığına ait olduğunu açıkça ifade etmişti.⁷⁶

Sonuç

Modern bir ideoloji olan Siyonizm, diğer modern ideolojiler gibi insanlığa düşmanlık, zulüm ve ölüm getirdi. Ortadoğu coğrafyasını biteviye bir savaş girdabına soktu. Eklektik bir yapıya sahip olan Siyonizm, seçkin ve seçilmiş olma iddiasıyla faşizan unsurlar taşımaktadır. Aynı iddialara sahip Hitler ve Mussolini'nin başta kendi toplumları olmak üzere, tüm dünyayı etkileyen bir buhran dönemini insanlığa yaşattıkları malumdür. Diğer taraftan dünyada cenneti bulma ve cennette yaşama idealine benzer arz-ı mev'ûd düşüncesi de Komünist ideolojinin iddialarına çok benzemektedir. Komünist ideolojinin dünya halklarına nasıl bir kanlı miras bıraktığı da acı bir tecrübe olarak önümüzde durmaktadır. Tüm bu ideolojiler seküler bir dünya görüşünün sonuç ve ürünüdürler. Her ne kadar içerik ve ideallerinde bir kısım metafizik unsurlar barındırsalar da temel zihin yapıları sekülerdir. Diğer taraftan onların mukabili konumunda olan liberal kapitalist sistem de hem sömürgeci geçmişi hem de tüm dünyayı bir fabrika, üretim ve tüketim mantığıyla ele almasıyla evrenin var oluş dinamik ve unsurlarını tehdit etmektedir. Sonsuz üretim ve tüketim döngüsü, suyu, havayı, tabiatı kirletmiş, sonraki nesiller için yaşanılmaz bir dünya mirası bırakmıştır.

Çıkışı itibariyle seküler bir ideoloji olan Siyonizm, kısa zamanda Yahudilik diniyle gönüllü bir izdivaçta bulunarak, dini bir suret de kazandı. Özellikle Yahudiliğin kutsal kitabı olan Tevrat'ta yer alan seçilmişlik, arz-ı mev'ûd ve mesih inancı siyonistler için güçlü bir ideolojik

⁷¹ Roger Garaudy, *İsrail Mitler ve Terör*, çev. Cemal Aydın, (İstanbul: Pınar Yayınları, 2005), 18.

⁷² Theodore Herzl, *Yahudi Devleti*, çev. Sedat Demir, (İstanbul: Ataç Yayınları, 2020), 29.

⁷³ Mim Kemal Öke, *Filistin Sorunu*, (İzmir: 2002), 37.

⁷⁴ Yaşar Kutluay, (2005) *Siyonizm ve Türkiye*, (İstanbul: Çatı Kitapları), 16.

⁷⁵ Ben Gurion, “Teodore Herzl'den önce Yahudilerin Filistin'e göçmelerini teşvik edip çalışmalarda bulunan Hovevei Zion (Siyon Aşıkları, Dostları veya Sevenleri olarak da çevrilmektedir) örgütünün hukukçu lideri olan Avigdor-Scheindel Grün çiftinin oğludur.” Halil Erdemir, “İsrail Devleti'nin İlanından Önce David Ben-Gurion'un Filistin'i Yahudileştirme Politikası”, *Gazi Akademik Bakış* 4/8 (Yaz 2011), 177.

⁷⁶ Garaudy, *İsrail Mitler ve Terör*, 25.

malzeme haline geldi. Özellikle bu sürecin yaşandığı dönemde Avrupa'da esen antisemitizm rüzgarı da siyonist talep ve idealler için etkili bir destekçi oldu. Daha sonraki zamanlarda Avrupa'ya hakim olan Faşist yönetimlerin uygulamalarının da Siyonizm'in fiili planlarının icrasında etkin olduğunu söylemek mümkündür. Her ne kadar Yahudi din adamları ve düşünürlerinin içerisinde Siyonizm'in fikirlerine karşı çıkanlar olsa da bunların hem sesleri hem de tesirleri zayıf kaldı.

Siyonizm'in temel bir ülküsü olan arz-ı mev'ūd Tevrat kaynaklı bir düşüncedir. Tevrat'ta bu düşünceyi besleyen birçok anlatı, atıf ve değerlendirmelere rastlamak mümkündür. Tevrat Hz. İbrahim ve Hz. Mûsâ özelinde seçilmişlik ve arz-ı mev'ūd inancını öne çıkarır. Onların Rab Yehavo ile yaptıkları ahde istinaden seçilmiş oldukları vurgusunu yineler. Ahde muhatap olmayı seçkinliğin ebedi garantisi olarak değerlendirir. Zaman içerisinde ahde riayet etmeyen, Rabbe kafa tutan, onunla sürekli çekişen, peygamberlerle daima kavga eden bir manzara arz etseler de, bu durumların ahde, seçilmişliğe zarar vermediği düşüncesindedirler.

Kur'ân özellikle Hz. İbrahim ve Hz. Mûsâ 'ya mübarek, mukaddes toprakların vaadedildiğinden bahseder. Bu peygamberlerin yüce ve üstün kişilikleri, mücadeleleri ile bu toprakları elde ettiklerini belirtir. Ayrıca cihad eden ve erdemli olan her mümin topluluk için Allah'ın arzının geniş olduğu, imamet ve hilafet yetkilerini üstlenebileceklerini belirtir. Muhammed ümmetini de vasat ümmet olarak tanımlayarak, bu sorumlulukları üstlenebilecek yetkinliğe ulaşmayı bir hedef olarak önlerini koyar. Bunu yaparken de herhangi bir kavim ya da topluluğu mensubiyetleri itibarıyla seçkin ya da seçilmiş ilan etmez.

Siyonizm'in söylemlerinin diğer dini temelleri, Kur'ân'ın bu konuda önümüze koymuş olduğu argümanların Tevrat'ın söylemleriyle ilişkisinin ortaya konulması, sağlam bir inanç ve sağlıklı bir düşünce zemininin oluşması açısından önemli olduğu görülmektedir.

Kaynakça/Bibliography

- Adam, Baki. “İnanç ve İbadetleri”. *Kur'ân'da Yahudiler*. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2019.
- Editorial Staff, “Zion”, *Encyclopaedia Judaica*, c. 21, Second Edition, Jerusalem: Keter Publishing House, 2007.
- Erdemir, Halil. “İsrail Devleti'nin İlanından Önce David Ben-Gurion'un Filistin'i Yahudileştirme Politikası”. *Gazi Akademik Bakış*, 4/8 (2011).
- Garaudy, Roger. *İsrail Mitler ve Terör*. Çev. Cemal Aydın. İstanbul: Pınar Yayınları, 2005.
- Greilsammer, Ilan. *Siyonizm*. çev. I. Ergüden. Ankara: Dost Yayınları, 2007.
- Gürkan, Saime Leyla. “Temel Kavramlar”. *Kur'ân'da Yahudiler*. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2019.
- Harman, Ömer Faruk. *Metin, Muhteva ve Kaynak Açısından Yahudi Kutsal Kitapları*. İstanbul, 1988.
- Hermann, Klaus J. “Siyasal Siyonizm ve Antisemitizm Üzerine Tarihsel Perspektifler”. *Siyonizm ve Irkçılık*. çev. Türkkaya Ataöv. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1982.
- Herzl, Theodore. *Yahudi Devleti*. çev. Sedat Demir. İstanbul: Ataç Yayınları, 2020.
- Karahan, Semiha. *Siyonizm'in Teolojik Temelleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Katar, Mehmet. “Nuh'un Laneti ile Arz-ı Mev'ud Arasındaki İlişki”. *Bütün Yönleriyle Yahudilik Sempozyumu*. Ankara: 2012.
- Kutluay, Yaşar. *Siyonizm ve Türkiye*. İstanbul: Çatı Kitapları, 2005.
- Küçük, Abdurrahman. “Arz-ı Mev'ûd”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 3/442-444. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1991.
- Küçük, Abdurrahman. “Yahudilikteki Arz-ı Mev'ûd Anlayışının Boyutları”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 33, 101-104.
- Memiç, Fatih. *Yahudilik'te ve İslam'da Arz-ı Mev'ûd Anlayışı*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Öke, Mim Kemal. *Filistin Sorunu*. İzmir: 2002.
- Özalkan, Seda. *Yahudilerin Siyonizm Karşıtlığı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Özonur, Zeynep. *İsrail İç Siyasetinde Havra-Ordu ilişkisi*, (Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Sonuç, Yusuf Süha. *Başlangıçtan Günümüze Dini Siyonizm*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Şenocak, İbrahim Ethem. *Bir İdeoloji Olarak Siyonizm*. Çorum: Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.